

van zorgen en lijden kan verraden, maar meteen verdween al wat pit en karakter aan een figuur geeft, al wat er eigen leven en geest aan leent.

Nu krijgt men menschen te zien, behoorlijk gelouterd en verbeterd in de trekken, het haar of de pruik gekapt naar den laatsten patroon, een vaag glimlachje op het rozig gelaat, gedost in kleederen, die kunstig om het lijf gedrapeerd zijn. De kleuren der kleeren hangen af van den smaak van den dag, alleen mogen zij nooit sober of somber of vrank zijn; zij worden gebroken, gedempt, gehalveerd: een jas in tint van feuille-morte met bronzen weerschijn, een kleed of een mantel van karmozijn rood met speling van krieken- of kersenrood er opgelegd, onnatuurlijke tinten met onware spelingen worden wet en regel. En in plaats van het eenvoudige zwarte wambuis van den goeden ouden tijd, krijgen wij nu flodderige, fladderende draperieën, die geen vormen teekenen en zelf geen vormen hebben. Zelfs de lucht, de heerlijke Hollandsche blauwe of grijze lucht, wordt niet met vrede gelaten, zij ook moet geblanket worden. Op haar azuur en wolkendons worden donker oranje-tonen gelegd, die toen heel voornaam konden schijnen, maar die in waarheid vuil en gemeen zijn.

Zoo deerniswaardig was het uiteinde van Rembrandt's grooten leerling, zoo bedroevend de middelen, waarmede hij in de laatste helft zijner loopbaan geld en naam maakte. De algemeene kunstgeschiedenis kent geen ergeren val, de vaderlandsche kent geen ergerlijker verbastering.
